

köpenyezése előtt is temetkeztek; erre utal két, a Ny-i és D-i támfal által vágott sír elhelyezkedése.

A késő gótikus templom D-i hajófalát és sekrestye-falait, valamint az Árpád-kori egyenes szentélyzáródású templom, a később hozzá épült (ma részben a jezsuita templom belsejébe nyúló) kriptá és a templom Ny-i homlokzata előtti trapezoid torony(?) falait, amelyeket a korábbi kutatás során szintén feltártak – a kivitelezést előkészítendő – szakfelüveget keretében újra kitakartuk. Újonnan tártuk fel a sekrestye DK-i sarkán elhelyezkedő támpillért.

A Konch mesterhez köthető 1387-es építési szerződésben szereplő – részben már kutatott – épület maradványait a K-i kerengőfolyosó D-i részén, Ny-i lezárását a kolostorudvar területére átnyúlva tártuk fel.

A kolostoregyüttes ÉNy-i sarkát, az É-i és Ny-i kolostorszárny csatlakozását kutattuk, valamint az É-i kerengőfolyosó Ny-i lezárását kerestük. A Ny-i épületszárny a feltárt szakaszon két helyiségre osztható, amelyek között nem találtunk keresztirányú osztófalat, de a D-i helyiség öntött mészhabarcspadlója és az északabbi helyiség rendkívül jó megtartású terrazzo-padlója között mintegy 20–25 cm szintkülönbséget észleltünk. A délebbi helyiségbe egy viszonylag magas, külső oldalán vakolt és vörösre festett kőküszöb(?) rendelkező nyílás vezetett, amelynek külső festett „lábazati része” enyhén rézsús kihajlással bír. A küszöb törtkőből emelt, padkával rendelkező alapja egy kemenceplattnira épült rá. Az erre és egy ennek előterében feltárt visszabontott fal tetejére felhordott feltöltésen alakították ki a fentebb említett mészhabarcspadlót, amelyet késő középkori, kora újkori szemeskályha-omladék borított. Az északabbi helyiség terrazzo-padlóját vörösre festett vakolattöredékeket tartalmazó omladékréteg fedte. A padló délebbi helyiség felől megszakadó vége kissé „felhajlott”; másrészt 25 cm-rel mélyebben gerendalenyomatot hordozott. A tárgyalt épületszárny hosszanti falát, az É-i kerengőfolyosó közelében, egy enyhén rézsús kávájú, kőkeret fészkeivel rendelkező ajtónyílás töri át.

A Ny-i és az É-i épületszárny csatlakozásánál tártuk fel az emeletre felvezető lépcső alapozását. A lépcsőalap előterében megmunkálás nyomait őrző nagyméretű vörös kőfaragványokat építettek a járófelületbe. Az É–D irányú falból további osztófalak indítása vehető ki Ny felé.

Az É-i épületszárny az újonnan feltárt területen egy utólagos, rendkívül keskeny, kissé hevenyészett keresztirányú válaszfalal szintén két helyiségre osztható. A nyugatabbi helyiségbe a lépcsőalap közelében elhelyezkedő, fatokos ajtón keresztül lehetett bejutni, amelyet az emeletre felvezető lépcsőről lehetett megközelíteni, mivel küszöbszintje a folyosó járószintjénél mintegy fél méterrel magasabban feküdt. Az ajtónyílás mellett egy elfalazott rézsús ablaknyílást dokumentáltunk. A helyiségben két, É-ről benyúló pilléret tártunk fel.

A kerengőfolyosó L-alakú, É-ről és K-ről övezi a kolostorudvart. Az É-i folyosószakasz D-i fala nem futott ki

a Ny-i épületszárnyig, nagyjából az É-i szárnyba vezető ajtónyílás K-i kávájának vonalában zárult; külső oldalához egy a kolostorudvarba benyúló pillér csatlakozott. Ezzel szemközt, a folyosón, az ajtó K-i kávája mellett egy további falpillér helyezkedett el.

A kutatott területen korábbi, rendszerbe nem illeszkedő jelenségeket is feltártunk: az É-i épületszárny nyugatabbi helyiségében kemencemaradványokat, a szárny előterében pedig – a folyosón – egy sárga altalajba ásott árok került elő, amelynek betöltése késő Árpád-kori kerámiát tartalmazott. Erre alapozták azt a középkori kőfalat, amelyet később visszabontva alapozásul használtak fel a ma is álló késő középkori kerengőfalhoz. Ennek előterében részben az Árpád-kori árok visszatöltésébe, részben a sárga altalajba ásott cölöplyukak helyezkedtek el, amelyek feltehetően a korai fal építési állványfészkeivel azonosíthatók. Az Árpád-kori árok az ún. dongaboltozatos helyiség alatt is folytatódott. A kolostor-együttes feltárt területén még további három helyen találtunk korábbi visszabontott, feltehetően összetartozó falakat.

A régészeti feltárásba és az előkerült jelenségek értelmezésébe geológust is bevontunk, hogy természettudományos módszerekkel is adatokat kapjunk a kolostor és a Séd-patak közötti terület egykori domborzati viszonyaira, amelyek meghatározhatták a kolostor építését. Amellett, hogy már a terepmunka során is előkerült a kolostor építését megelőző egykori erdőtalaj maradványa, a részletes geo-pedológiai, talaj-mikromorfológiai, malakológiai és esetleg az archeobotanikai vizsgálatok adatokat szolgáltathatnak az egykori környezeti viszonyokra vonatkozóan is.

Munkatársak: Héczey-Markó Ágnes, Kupovics Renáta régészek, dr. Horváth Zoltán geológus.

KOPPÁNY ANDRÁS

566. Veszprémvarsány határa

(Győr–Moson–Sopron megye) B, LT, Á, Kö

2009 decembere és 2010 májusa között kiterjedt terepbejárásokat folytattunk a Nabucco gázvezeték dunántúli és Pest megyét érintő szakaszán, összesen 205 km hosszúságban, a nyomvonal 100–100 m-es szélességében. A téli időnyben végzett terepbejárás során általában jó megfigyelési viszonyok között tudtunk vizsgálni, összesen 184 régészeti lelőhelyet azonosítottunk.

Veszprémvarsány határában négy lelőhelyet találtunk a Kisgyűrű-dűlőben, ebből három korábban ismeretlen volt: *Patak-oldal, Kisgyűrű III.* (KÖH 74229, 74233).

REMÉNYI LÁSZLÓ – STIBRÁNYI MÁTÉ

567. Vép, Alsó Sárdi-dűlő

(KÖH 56963)

(Vas megye) B, Rő

2010. november 26-án terepbejárást végeztünk a Szombathely–Vép közötti műút D-i oldalán, a két település

határánál, a Ferenc-majortól D-re található szántóterületen (038/1 hrsz.), beruházást megelőzően.

A Ferenc-majortól D-re a tábla közepén és K-i felében római leletanyag került elő, mely a terület legmagasabb részén, egy kis kiemelkedésen sűrűsödött, itt sok tegula és csatári pala törmelékét is megfigyeltük. A lelőhelyet egy távvezetékoszlop bolygatta meg. A lelőhely D-i határa nem éri el az itt található erdőt, de itt a rossz látási viszonyok miatt bizonytalan a település széle. É-i oldalát egy sekélyebb terület jelzi, ahol most belvíz volt; Ny-i szélén valószínűleg összeér egy őskori település maradványaival. A lelőhely kb. 300×200 m.

A római villa Ny-i részén, ill. a két település (Vép, Szombathely) határát jelző árok partján, egy kisebb kiemelkedő dombháton őskori kerámiatöredékeket gyűjtöttünk: kevés, aprókavicsal soványított; egy töredéken ujjbenyomkodással tagolt bordadisz van. Valószínűleg egy bronzkori település része lehetett itt.

Munkatársak: Horváth András, Horváth Dorina régésztechnikusok, Czékus Károly, Mánfai Tamás, Nagy Csaba.

FARKAS CSILLA

568. Villány határa

(Baranya megye) U, R, B, LT, Ró, Á, I

2010 nyarán megelőző feltárásokat végeztünk az épülő Villányt elkerülő út D-i szakaszára eső régészeti lelőhelyeken.

Arceter-szántó (KÖH 55164): Június 30. és szeptember 30. között a kutatott 23 298 m²-en 1189 objektumot tártunk fel. A lelőhely részben egy DNy-i fekvésű domboldal, részben egy mélyebb fekvésű terület, amelyet mocsaras rész vesz körül. A megelőző feltárás során kiderült, hogy a lelőhely folytatódik K-i irányba a dombtetőn, ill. hogy alacsonyabb vízállásnál a jelenlegi vizenyős terület egy részén is megfigyelhetők településnyomok. A lelőhely nagy része sűrűn borított régészeti jelenségekkel, amelyek egy részét kisebb- nagyobb mértékben károsította a területen megfigyelhető erőteljesen erózió, a vékony humuszréteg miatt a mezőgazdasági művelés és egy második világháborús lövészárkokrendszer.

A domb alján a *késő neolitikum-korai rézkor* időszakában az ún. lengyeli kultúra emlékei figyelhetők meg. Kisebb-nagyobb gödrök mellett nagyszámú cölöphely, földfelszíni építmények nyomai kerültek elő. Ezenkívül a feltárás középső részén két téglalap alakú, É-D-i tájolású alapárkos ház rajzolódott ki egymás mellett. A lelőhely D-i részén újabb két alapárkos épületet tártunk fel. Ezek viszont lényegesen nagyobb méretűek, megközelítőleg négyzet alakúak és nemcsak az árkokban találhatóak cölöplyukak, hanem az árkokkal párhuzamosan is cölöphelysorok futnak. Három zsugorított csontvázas sírt bontottunk ki a területen, melléklet híján bizonytalan, ezek melyik népességhez tartoznak. A lelőhely teljes területén a legnagyobb számban a késő bronzkori urnamezős kultúra települései figyelhetők

meg, gödrök és cölöphelyek formájában, közöttük 6 urnás temetkezéssel. A leletanyag főleg kerámia, nagyméretű tárolóedények, hombárok, turbántekercses peremű tálak töredékei, néhány bronztű.

A lelőhely középső és D-i részén kelta méhkas alakú gödröket és téglalap alakú, földbe mélyített házakat találtunk, részben a bronzkori jelenségekre ráászva. A házak padlója tapasztott, amibe belemélyednek a tetőszerkezetet tartó cölöphelyek. Az egyik épület leégett, itt a padlón fekete faszenes-hamus réteg jelentkezett. Egy osztott tűzterű edényégető kemence, mellette sütőkemencével került elő a vizenyős rész közelében. Két temetkezést köthetünk ehhez a korszakhoz, egy csecsemő sírját edénymelléklettel és az egyik méhkas alakú gödör falához nyomva egy felnőtt csontvázat.

Néhány gödörben római kori leletanyagot figyeltünk meg. A terület középső és NyDNy-i részén késő Árpád-kori településeket, köztük 8 sütőkemencét tártunk fel. A leletanyag nagy része itt is kerámia, főleg fazekak töredékei, amelyek részben a kemencék sütőfelülete alatt húzódó hőszigetelő rétegből kerültek elő, ezenkívül vaskések és egy olló került elő ebből az időszakból.

Villányi út alatti dűlő (KÖH 55163): Június 24. és július 1. között a nyomvonal által érintett 1575 m²-nyi területen 39 objektum került elő. Elszórtan kisméretű gödrök, cölöphelyek(?), leletanyag nélkül. A jelenségek betöltése jellegtelen volt, mind természetes feltöltődést mutatott; funkciójuk ismeretlen, keltezésük bizonytalan.

Munkatársak: Nagy Norbert, Birkás Péter, Linzembold Csongor, Bodródi Miklós, Fenyvesi Anita.

VOICSEK VANDA

569. Vitnyéd, Kishely-dűlő

(KÖH 35956)

(Győr-Moson-Sopron megye) B, Ró

2010. augusztus 16–27. között próbafeltárást végeztünk a 05/22 hrsz.-ú telken, mely a környezetéhez képest is mélyebb fekvésű, középső részén azonban a más jellegű növényzet is jelzi azt a humuszoskor megmutatkozott medenceszerű, határozott lemezyülést, mely valószínűleg emberi tevékenység eredményeként jött létre. A humusz átlagos vastagsága 20 cm körül mozgott, itt mintegy 1,5 m vastagságúnak bizonyult. Az altalaj jól mutatta az egykori áradások nyomát, alapvetően sóderes, kavicsos agyag alkotta.

A kutatóárkok segítségével megnyitott felület teljes nagysága 742 m² lett. Már a gépi humuszoskor több leletkoncentrációsi helyet figyeltünk meg, melyek súlypontja a K-i, ÉK-i kutatóárkok területére esett, a Ny-i részeken csupán szórványos előfordulást tapasztaltunk. A túlnyomórészt kerámiatöredékekből álló anyag a jellegzetesebb darabok alapján a késő bronzkori urnamezős kultúra időszakára keltezhető. Ezenkívül még egy tűzikutya-töredéket kell megemlítenünk. A későbbiek során mindegyik szondánk negatívnak bizonyult,